

Ders adı: öğretim ilke ve yöntemleri

ÖĞRETİM İLKELERİ

Bu bölümde bir öğretmen adayı olarak öğrenme sürecinde neleri ön planda tutmamız konusunda bilgiler edineceğiz. Öncelikle bir öğretmen olarak öğrencileriniz için etkili bir öğretim yapmayı hedeflediğinizi düşünün. Neleri dikkate alırdınız? Ya da öğrencilik hayatınızda unutamadığınız bazı öğretmenleriniz sizin daha etkili bir öğrenim görmeyiz için hangi uygulamalar yaptığını hatırlayın. Ders işlenirken öğretmenlerin güncel olaylardan örnekler vermesi, derse karşı dikkatinizi çeker mi? Öncelikle bu sorulara cevap vererek içeriği gözden geçiriniz.

Öğrenme ile ilgili kuramlar analiz edildiğinde öğrenenin öğrenme kalitesine katkı vermek için farklı yaklaşımlar dikkat çekmektedir. Örneğin; davranışçı yaklaşımda; öğrencinin, öğretim sürecine katılan uyarılara karşı tepkide bulunması ve kendisine sunulan pekiştirme ve kademeli yaklaşma yoluyla davranışlarının istendik biçime dönüştürüldüğü kabul edilir. Davranışçı yaklaşımda öğrencinin ara değişken olarak varlığı göz ardı edilir, öğretim etkinlikleri ürün temelli olarak sürdürülür. Öğrenme birimleri küçük ünitelere ayrılır, aşamalı şekilde düzenlenir, öğrencilerin tepkilerinin pekiştirilme sıklığı, anında dönüt ve düzeltme önem kazanır. Bilişsel yaklaşımda ise öğrencinin rolü oldukça önemlidir. Öğrenci sadece çevreden gelen uyarıcılara karşı pekiştirilen tepkiyi gösteren kişi değil, aynı zamanda gelen bilgiyi kendinde var olan bilişsel yapılara göre yeniden organize eden, anlamlandıran, yeni bilişsel yapılar geliştiren kişidir. Birey kendi beklentileri, amaçları doğrultusunda çevredeki bilgiye dikkat etmekte, onu seçerek almakta, daha sonra kullanacağı bilgiyi kodlayarak uzun süreli bellekte depolamaktadır. Bilginin kullanılması gerektiğinde ise, uygun ipuçları kullanılarak bilgiyi uzun süreli bellekten işleyen belleğe geri getirmekte, tepki üretici ve vericilere (kaslara) göndererek performans olarak sergilemektedir.

Eğitim ve öğretim hizmetleri daha önceden belirlenen hedefler üzerine inşa edilir. Belirlenen hedeflere ulaşmak için öğrenme sürecinde doğruluğu ve geçerliliği kabul gören bir takım ilkeler mevcuttur. Bu ilkeler öğrenmenin rastgelelikten uzaklaştırmakla birlikte diğer taraftan da öğretimin niteliğine katkı sağlamaktadır.

Öğretim ilkelerinin farklı şekilde sınıflandırıldığı gözlenmektedir. Bu sınıflandırmalarda kimi eğitim bilimciler öğrenme kuramlarını temele alarak düşüncelerini ifade ederken bazılarının da öğrenme sürecini temele alarak görüşler belirttiği görülmektedir. Bu kapsamda King (2007)'in belirttiği 7 temel ilke şu şekilde sıralanmaktadır (Demirel, 2009).

1. Etkili bir öğrenci öğretmen iletişimi
2. Öğrenciler arasında işbirliği
3. Öğrenme sürecine etkin katılım
4. Öğrenciye ipucu ve dönüt verme
5. Öğrenme için yeterli zaman ayırma
6. Üst düzey beklentilere yanıt verme
7. Öğrencilerin öğrenme hızlarını ve öğrenme stillerini dikkate alma

King (2007)'in öne sürdüğü bu öğretim ilkeleri Tiberius ve Tipping (1990) tarafından on ikiye çıkarılmış ve şu şekilde ifade edilmiştir (Demirel, 2009).

1. Öğretmenin alan bilgisi konusunda yetkin olması, öğretim hizmetini yerine getirmede en temel özelliklerinden birisidir. Alan bilgisinin iyi olması öğretmenin dersini daha verimli ve etkili biçimde işlemesine katkı verecektir.
2. Öğrenmenin etkili olabilmesinde öğrencinin aktif katılımının sağlanması gereklidir.
3. Öğrencinin öğrenme sürecine etkin biçimde katılmasının en etkili yolunun öğrenci ile kurulacak nitelikli iletişim olduğu belirtilmektedir.
4. Öğrencinin öğrenme sürecinde sorumluluk alması durumunda daha etkili öğrenmektedir. Bu nedenle öğrencilere sorumluluk verilmelidir.
5. Her öğrencinin öğrenme biçimi farklı olabilir. Bu nedenle farklı öğrenme biçimlerine hizmet verecek biçimde etkinlikler düzenlenmelidir.
6. Beklenti öğrenme düzeyini olumlu etkilemektedir. Bu nedenle beklenti düzeyi yüksek olan daha çok öğrenmektedirler. Öğretmenlerin öğrencide merak uyandıracak öğrenme ortamları sağlayarak beklentilerini daha üst seviyeye çıkarmaları öğrenmeye olumlu yansıtacaktır.
7. Öğrenme paylaşım ve etkili iletişim ortamında daha etkili olmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin öğrendiklerini birbirleriyle paylaşabilecekleri ortamların düzenlenmesi önemlidir.
8. Öğrenme materyalleri anlamlı olmalı ve bir bağlamda öğrencilere sunulmalıdır.
9. Hem öğrenme hem de öğretme sürecine yönelik dönüt verilmelidir.
10. Öğrenci öğrenme çabası içerisi içinde ise ona verilen dönüt yararlı olabilir. Öğrenme çabası içinde olmayanlara dönüt vermenin bir yararı yoktur.
11. Öğrenciler öğrenme için ayrılan zamanı iyi kullanmayı bilmelidir. Eğitim programları öğrencilere çalışma zamanı sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.
12. Deneyim arttıkça öğretim hizmeti daha iyi sunulmalıdır. Bu bağlamda deneyimli öğretmenler öğretme hizmetini daha iyi sunarlar.

Öğretim ilkeleri denildiğinde, öğretim sırasında göz önünde bulundurulması gereken ya da uyulması gereken kuralların akla geldiğini belirten (Yaşar; x) öğretim ilkelerinin, sınıfta öğretim etkinliklerinin düzenli olarak gerçekleştirilmesini sağladığını vurgulamaktadır. Yaşar (x) öğretim sırasında göz önünde bulundurulması gereken belli başlı öğretim ilkelerini ise şu şekilde sıralamaktadır.

•**Öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurma:** *Bir* konuyu kimi insanlar daha hızlı, daha çabuk ve daha kolay öğrenirken, kimileri daha geç ve güç öğrenmekte, kimileri de hiç öğrenememektedir. Bir başka deyişle, öğrenmede bireysel farklılıklar büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle öğretim sırasında öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

•**Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini göz önünde bulundurma:** Öğretim, öğretmenin bildiği yerden değil, öğrencinin bulunduğu yerden başlar. Bu nedenle, öğretime başlamadan önce, öğrencilerin yeni davranışlar için hazır bulunuşluk düzeyleri belirlenmeli ve öğretim bu temele dayalı olarak gerçekleştirilmelidir.

•**Öğretim etkinliklerini öğrenci ilgilerine dayandırma:** Bireyi öğrenmeye güdüleyen en önemli etmenlerden birisi onun ilgileridir. Bu nedenle öğrencilerin ilgileri belirlenerek öğretme-öğrenme etkinlikleri bu ilgilere dayandırılmalıdır.

•**Öğretimi somuttan soyuta, basitten karmaşığa doğru gerçekleştirme:** Soyut kavramlar, somut kavramlara göre daha güç öğrenildiğinden, kavramlar olabildiğince somutlaştırılarak öğretilmelidir. Bu ilke, ilköğretim basamağındaki öğrenciler söz konusu olduğunda daha çok önem kazanmaktadır. Çünkü bu basamaktaki öğrenciler, öğrenmelerinin büyük bir bölümünü somut yaşantılara dayalı olarak gerçekleştirmektedirler. Ayrıca, öğretim sırasında konuların basitten karmaşığa doğru bir örüntü izlemesine özen gösterilmelidir. Bu örüntü öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olmalıdır.

•**Öğretimde yaparak-yaşayarak öğrenme etkinliklerine yer verme:** Öğretimde yaparak-yaşayarak öğrenme ilkesinin uygulanması, öğrencilerde daha etkili ve kalıcı öğrenmelerin oluşmasına yol açmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmeleri yönünde çaba gösterilmelidir.

•**Öğrencilerin öğrenmeye etkin katılımlarını sağlama:** Öğrenciler, öğrenme sürecinde sorumluluk üstlendikleri ve öğrenmeye etkin olarak katıldıkları zaman, öğrenilecek konuları daha iyi öğrenmektedirler. Bu nedenle öğrencilerin öğretim sırasında öğrenmeye etkin olarak katılımları sağlanmalıdır.

•**Öğretim sırasında ekonomik olma:** Öğretim sırasında kullanılacak zamanın, harcanacak çabanın ve gerekli malzemenin en azı ile amaca ulaşmaya çalışılmalıdır. Örneğin laboratuvarında gerçekleştirilecek fen deneyleri fazla malzeme kullanılarak pahalıya maledilebileceği gibi, aynı deneyler daha az malzeme kullanılarak daha ucuza maledilebilir.

•**Öğretimde araç-gereçlerden etkili olarak yararlanma:** Öğretimde araç-gereçlerden yararlanma, konunun daha etkili olarak sunulması, öğrenmeye açıklık getirilmesi, gözlem olanaklarının artırılması ve öğrencilerin birkaç duyu organına bir anda hitap edilmesi gibi fırsatlar yaratmaktadır. Bunların yanısıra, araç-gereçlerin öğrenme sırasında zaman bakımından ekonomi sağladığı, öğrenmeyi bireyselleştirdiği, öğrenmenin niteliğini yükselttiği, öğretimi daha verimli ve zevkli kıldığı bilinmektedir. Bu nedenle öğretim sırasında araç-gereçlerden etkili olarak yararlanılmaya çalışılmalıdır.

•**Öğrenilen konuları güncel olaylarla ilişkilendirme:** Öğrenilen konuların güncel olaylarla ilişkilendirilmesi, ilginin konular üzerinde yoğunlaşmasına yol açtığından öğrenciler konuları daha iyi öğrenmektedirler.

Çinli eğitimci Chu Young (1988)'un dikkat çektiği bazı öğretim ilkeleri ise şu şekilde sıralanmaktadır.

1. Öğretim yılının ilk gününde hemen derse başlamayın.
2. Öğrencilerinizi derse sözel katılım sağlamaları için cesaretlendirin
3. Öğrencilerinizin derse katılımını sağlamak için notu koz olarak kullanmayın.
4. Tüm öğretme kaynaklarınızı öğrencilerinizle paylaşın.
5. Öğretme sürecinin yönlendirilmesinde öğrencilerinizin de görüşlerini alın. Bu işi öğretim yılının sonuna bırakmayın.
6. Öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede ağırlığı objektif testlere verin.
7. Sınavdan önce öğrencilere hangi konuların test edileceğini açıklayın.
8. Sınavları dersin hedeflerine göre hazırlayın, öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarmak için dönüt ve düzeltme çalışmalarına yer verin.
9. Düzey belirleme sınavlarını her dönemin sonunda uygulayın.
10. Sınıfın başarı durumuna göre norm dayanlı değerlendirilmeye önem verin.

Öğretmen hangi dersi veriyor olursa olsun, hangi öğretim yöntemini kullanıyor olursa olsun öğrenciye etkili yönlendirmeler ve açıklamalar yapabilmelidir. Bu bağlamda Rosenshine (1987; akt:Gözütok, 2006) öğretmenin öğretim ortamında uyması gerektiğini düşündüğü on ilkeyi şu şekilde belirlemektedir.

1. Derse kısa bir hedef cümlesi ile başlayın

2. Derse ön koşul öğrenmeleri kısaca ele alarak başlayın.
3. Öğrenci her bir adımı öğrendikten sonra yeni sunumu küçük adımlarla yapın.
4. Yönlendirmeleri ve açıklamaları ayrıntılı olarak, açıkça verin.
5. Tüm öğrenciler için üst düzey etkinlikler sunun.
6. Çok soru sorun, öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını kontrol edin ve bütün öğrencilerden yanıtlar alın.
7. İlk uygulamalar sırasında öğrencilere kılavuzluk edin.
8. Dönüt ve düzeltmeleri sistemli olarak kullanın.
9. Öğrencilerin yapacakları uygulamalar için açık yönergeler verin ve çalışma sırasında öğrencileri gözlemleyin.
10. Öğrenciler bağımsız ve güvenli oluncaya dek uygulamaları sürdürün.

Belirtilen bu öğretim ilkelerinin yanı sıra eğitim alanında genel öğretim ilkelerinden söz edilmektedir. Bunlar aşağıda kısaca sıralanmıştır.

1.Öğrenciye Görelik (Düzeye uygunluk): Ders programının hazırlanmasında veya dersin işlenmesinde öğrencinin fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin, bireysel farklılıklarının esas alınmasıdır. Bu ilke, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisindeki gelişmeler ve çağdaş eğitim akımlarından "Çocuktan Hareket Akımı" pedagoglarının görüşleri sonucu gelişmiştir. Eski öğretim sisteminde konuların seçimi ve işlenişi, tamamen yetişkinlerin isteklerine göre yapılır, sınıfta da "öğretmen merkezli" bir ders işlenişi sergilenirdi. Bu ilke esas alındığında ise, gerek konu seçim ve işlenişinde gerek okul binası, sınıftaki oturma düzeni, derskitabı ve diğer ders malzemeleri ve dersin işlenişi sırasında "öğrenci merkezli" bir öğretim ortaya çıkmıştır. Birçok çağdaş eğitim akımları, önerdikleri eğitim düzenlerinde öğrencinin fizyolojik ve psikolojik düzeyi ve yapısı ile, ilgi ve yetenek gibi bireysel farklılıkları esas alınmasını içermektedir (Ergün, 1977).

Öğrenciler aynı yaş grubunda da olsalar, ortak bazı özellikler taşısalar da her öğrencinin yeteneklerinin, zekalarının, ilgi ve eğilimlerinin, çalışma istek ve gayretlerinin farklı olduğu varsayımıyla öğretimin bireyselleştirilmesi de bu ilke kapsamında değerlendirilmelidir.

2.Bilinenden Bilinmeyene: Çocuk yeni bir şeyi önceden öğrendikleriyle yani bildikleriyle bağlantı kurarak daha iyi öğrenir. Bu nedenle öğrenime, önce öğrencilerin bildiklerinden başlanmalı, daha sonra bilinmeyenlere geçilmelidir. Öğretmen yeni bir konuya başlarken, daha önce bu konuda öğrencilerinin ve bildiklerinin ele alınması yeni konunun öğrenilmesini kolaylaştırır. Bir başka deyişle, yeni öğretilecek bilgi ve becerilerin, öğrencinin mevcut bilgi ve yaşantılarından hareket edilerek öğretilmesi, öğrenmenin kolaylaşmasını ve sağlam bir

temele oturmasını sağlayacaktır. Çünkü öğrencinin bildikleri kendisi için anlamlı ve kolaydır. Yeni konunun daha kolay öğrenilmesi ve öğrenciler için anlamlı bir hale gelmesi için öğrencilerin bildiklerinden başlanmalıdır. "Bir öğretmen derse kendinin ne bildiğiyle değil, öğrencinin ne bildiğiyle başlamalıdır"sözü bu ilkeye öğretimde uyulması gerektiğine dikkat çekmektedir. Kısaca, öğretimde, bilinenlerden bilinmeyenlere doğru düzenli bir sıra izlenmelidir. Bu ilkeye örnek olarak şunlar verilebilir: 1/2 bayağı kesrini öğrenmek için önce öğrencinin bildiği yarım elma, yarım portakal, vb. somut varlıkların yarısından yararlanılmalı, yine, bölme işlemini kavratmak için önce, öğrencinin öğrenmiş olduğu çıkarma işlemi hatırlatılmalı, daha sonra da çıkarma işleminin bölme işlemiyle ilişkisi üzerinde durulmalıdır (Vurdum, 2011).

3.Yakından Uzağa: Öğretim; yer, yaşantı ve zaman açısından yakın ilgilere başlayarak uzak ilgilere doğru yönelir. Öğrencinin yakın ilgileri, bulunduğu çevresel ve toplumsal yaşantılar ve olaylardır. Bu nedenle öğretimde öncelikle yakın ilgilere, daha sonra uzak ilgilere yer verilmelidir. Örneğin, "Karada Yaşayan Canlılar" ünitesinin öğretim sürecinde hayvanların resimlerinin gösterilmesi ya da örneklenmesi sırasında öğrencilerin yakın çevresinden uzağa doğru gidilmelidir (Kedi-köpek-kuzu-inek-geyik-aslan-zürafa) (Komisyon).

Bu ilke, öğretimde ele alınacak konuların seçilmesinde ve işlenmesinde bulunulan yerden ve zamandan başlayarak gittikçe genişleyen bir şekilde uzağa, uzak çevrelere geçilmesini öngörmektedir. Çocukların ilgi ve meraklarının da yakından uzağa doğru olduğu konusunda yaygın bir düşünce bulunmaktadır (Vurdum, 2011).

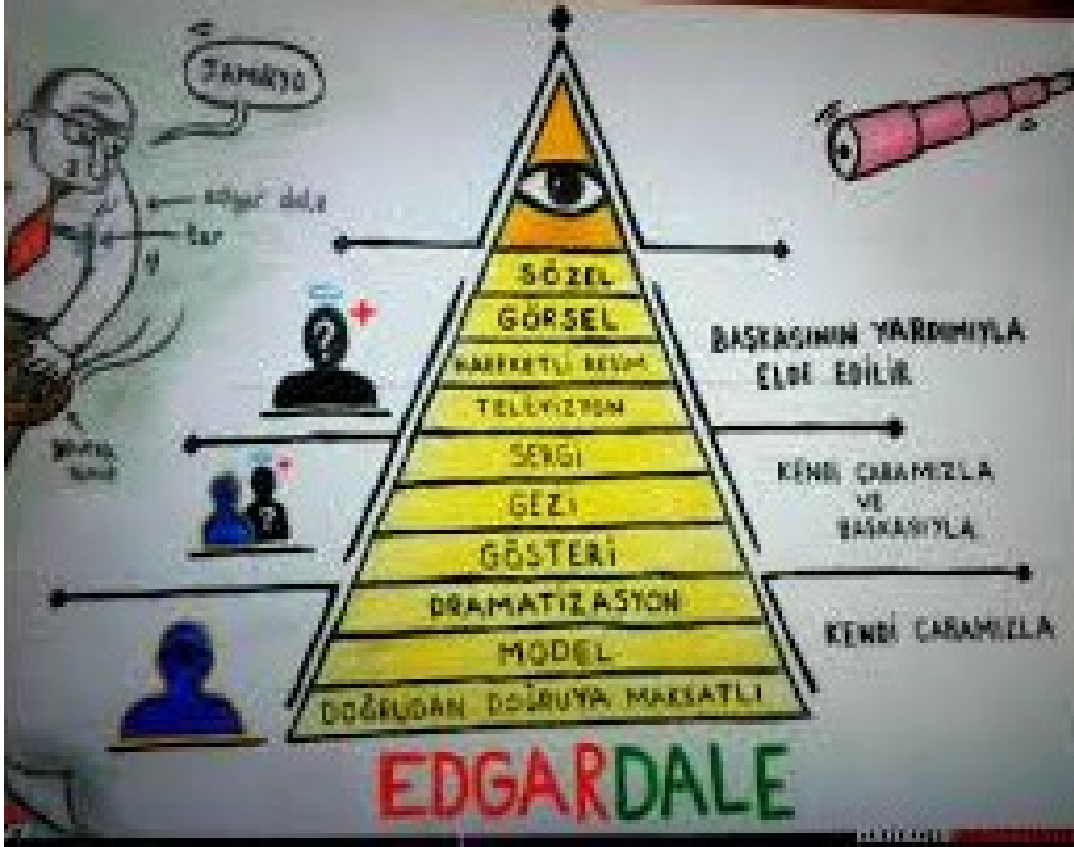
4.Somuttan Soyuta: Varlığı ve oluşumu gözlenebilen, ölçülebilen, incelenebilen, kısaca duyularla anlaşılabilen şeylere somut, gerçekte ayrı ve başlı başına bir varlığı olmayan ve varlığı ancak eşyada gerçekleşen şeylere de soyut denilmektedir. Başka bir deyişle, varlığı elle tutulup gözle görülen şeylere somut, böyle olmayanlara da soyut denir. Kitap, masa, defter, lâmba vb. somut, demokrasi, dürüstlük, elektrik, vb. ise soyut şeylerdir. Öğrenme etkinliğine, bütün duyu organlarını katmak öğrenmenin temel şartlarından. Yani, elle tutulan, gözle görülen, parçalara ayrılarak incelenen varlık ve konuların daha iyi öğrenildiği ve bu şekilde öğrenilenlerin uzun süre unutulmadığı bilimsel bir gerçektir. Hangi yaşta olursa olsunlar bu bütün insanlar için geçerlidir. Özellikle ilköğretim çağındaki çocukların öğrenmelerinde daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu yaş çocuklarının sahip oldukları zihinsel gelişim özellikleri

sebebiyle olabildiğince çok duyu organının işe koşulması gerekir. Bu yüzden öğretim süreçlerinde eşya ve nesnelere, modellerden, araç-gereçlerden olabildiğince yararlanmak gerekir (Vurdum, 2011).

5. Bilgi ve Becerilerin Güvence Altına Alınması: Öğretimde bireyin ilgi ve ihtiyaçları, toplumun çıkarları ve ihtiyaçları kadar bilginin yani konunun ihtiyaçları da önemlidir. Değişmeyen evrensel bilginin öğretimi bilgi ve becerinin güvence altına alınması ile açıklanabilir. Öğretimde toplumun çıkarları, kişinin zekâ, yetenek ve ilgilerine özen gösterildiği kadar bilgi ve becerilerin tam ve doğru öğretilmesine de önem verilmelidir.

6. Açıklık (Ayanilik): Ayanilik ilkesi olarak da ifade edilen bu ilke öğrenme konusu olan konu, nesne, olay ve olgularla öğrencinin direkt etkileşimini, karşı karşıya gelmesini ve duyu organlarını etkin olarak kullanmayı gerektirir. Öğretmenin açık ve anlaşılır dil kullanmasını gerektirir. Öğretim süreci aynı zamanda bir iletişim sürecidir. Öğretimde mesajların açık, anlaşılır ve öğrenmeleri destekleyici bir iletişimle sunulması gerekir. Öğretim sürecinde dilin etkili kullanımı, eğitsel araç ve gereçlerden yararlanma, öğrencilerin sürece birden fazla duyu organıyla katılımı öğretimde açıklığı sağlayan faktörler arasında yer alır. Diğer taraftan Öğrenci, derste işlenen tüm konuları somut olarak görebilmeli; bu mümkün olmuyorsa resmini, sesini, grafiği, modelini v.s. görsel-işitsel olarak algılayabilmelidir. Öğrencileri doğrudan doğaya ve olay yerine götürüp gözlem yaptırarak; ders konusu ile ilgili hayvan, bitki vs. örneklerini sınıfa getirerek; balıkları akvaryumda, kuşları kafeste veya dondurulmuş, bitkileri kurutulmuş olarak, bazı şeylerin plastik kalıplarını kullanarak, bazı olayları fotoğraf, film, plân, harita, grafik, ses kaydı vs. şeklinde anlamayı daha kolaylaştıran unsurlarını kullanarak öğretimde açıklık ilkesine uyulmuş olur. Sınıfta yapılan deneyler de, bu ilke doğrultusundaki faaliyetler olarak değerlendirilebilir (Ergün, 1977).

Açıklık ilkesinin öğretimdeki önemini Edgar Dale ortaya koymuştur. Yaşantılarla kavramların oluşumu arasındaki ilişkilerden yararlanarak öğretme durumlarının nasıl seçileceği ve düzenleneceği konusunda “yaşantı konisi” adını verdiği esnek bir model geliştirmiştir.

Yaşantı konisi şu ilkelere dayanmaktadır(Vurdum, 2011):

- En iyi öğrenme yolu bireyin kendi kendine öğrenmesidir.
- Öğretim etkinlikleri basitten karmaşığa somuttan soyuta doğru düzenlenmelidir.
- Öğrenme işlemi ne kadar çok duyu organına hitap edersek başarı o kadar yüksek olur.

7. Transfer: Daha önce öğrenilmiş bir bilginin karşılaşılan yeni bir duruma uyarlanması, aktarılmasıdır. Organizma hayatı boyunca daima bir öğrenme faaliyeti içindedir ve onun öğrenmeleri çok çeşitli sahaları kapladığı için çok defa bunlar arasındaki benzerlik dereceleri değişik durumlar gösterir. Bir konuda yaptığımız öğrenme başka bir öğrenmede bize yardımcı olabildiği gibi, zorlaştırabilir de. Günlük hayatta çeşitli öğrenmeler arasındaki bu kolaylaştırıcı veya zorlaştırıcı münasebetin örneklerine çok rastlarız. Sağdan trafiğe alışmış bir kimse soldan trafik sistemi bulunan bir ülkede yeni duruma alışmaya kadar çok hata yapar; ikinci bir dil öğrenen kimse ise iki dilin cümle yapıları da aynı olduğu takdirde çok kolaylık çeker. İşte; daha önceki bir öğrenmenin daha sonraki bir öğrenme üzerine tesir yapmasına “transfer” adını veriyoruz. Transfer pozitif (kolaylaştırıcı) veya negatif (zorlaştırıcı) olabilir.

8. Ekonomiklik (tasarruf): Her türlü eğitim-öğretim faaliyeti en az zaman, en az emek ve enerji sarfedilerek, en yüksek verim elde edilecek şekilde düzenlenmelidir. Bunun için de, öğretim baştan sona her yönden plânlanmalıdır. Plânsız ve methodsuz olarak yapılan dersler çok sınırlı olan öğretim zaman ve imkânlarını israf edeceği gibi, istenilen düzenli bir öğrenme de sağlanamaz. Hem öğretmen öğretirken hem de öğrenci öğrenirken ekonomik ve pratik metot ve teknikler bulmalı, ve hattâ konuya ve seviyeye uygun olarak kendi tekniklerini geliştirmelidirler (Ergün, 1977).

9. Aktivite (yaparak yaşayarak öğrenme, uygulanabilirlik): Aktivite (faal oluş) ilkesi, dersin işlenmesi esnasında, sadece öğretmenin faal oluşu yeterli bir yol değildir. Öğrencileri de, dikkat ve heyecan açısından, diri ve hareketli tutmalıyız. Öğrenme, bilgiyi otomatik olarak sıralı bir şekilde öğrencilerin kafasına boşaltmak değildir. Öğrenme; öğrencilerin fikri katılımı ve uygulamasını gerektirir. Kendi başına açıklama ve gösterim uzun süreli öğrenmeyi sağlamaz. Öğrenme etkin olduğunda,

- İşin çoğunu öğrenciler yapar.
- Beyinlerini kullanırlar,
- Fikirleri dönüştürürler,
- Poblemleri çözerler ve ne öğrendiler ise uygularlar.
- Bunun yanında aktif öğrenme; hızlıdır, eğlencelidir, destekleyicidir ve çekicidir (Gürol, 2003).

Eski okul, belki dersleri ve konuları gereği, öğrenciyi derse katmayan, sadece öğretmenin anlattıklarını dinleyerek pasif olarak almaya çalışan bir konumda tutuyordu, okulların ders programlarında doğa ve günlük sosyal hayatla ilgili dersler artınca; öte yandan pedagoji ve psikolojide öğrencinin aktif öğrenmesinin daha etkili olduğu kanaati ortaya çıkınca, içinde yaşanan katılımcı demokrasi ve rekabete dayalı liberal ekonomi şartları zorlayınca öğretimde aktiflik ilkesinin önemi de arttı. Artık günümüzdeki öğretim faaliyetlerinde sadece dinleyerek anlamaya çalışan öğrenci yerine, derse aktif olarak katılan, soru soran, bazı konuları kendine özgü plân ve tekniklerle araştıran, bulduklarını sistemli hale getirip düzenleyen, karşılaştırmalar yapan, gözleyen, düşünüp sonuç çıkararak ve bu şekilde derse katılan öğrenci istenmektedir (Ergün ve Özdaş, 1977).

10. Hayata yakınlık (Yaşama yakınlık): Okul ve öğretim ortamı hayattan kopuk, yapay bir ortam olmamalı; hayata yakın, oradaki gerçeklikten uzak olmayan, öğrencinin hayatla

bağlantısını koparmayan bir yaşantı sunmalıdır. Okul öğrencileri hayat için hazırladığına göre, oradaki öğretim de hayatın doğrudan kendisi olmalıdır. Ders konuları, anlatım sırasında verilen örnekler hayatın içinden seçilmelidir. Çocuklara öğretirken kullanılan dil, oluşturulan sosyal ortam vs. gerçek hayata yakın olmalıdır. Hayata yakınlık ilkesi teorik olarak öğrenilen bilgilerin pratikte de kullanılmasıyla ilgilidir. Konuların yaşanan hayattan alınması, öğrencilerin öğrendiği bilgileri hayata atıldığında kullanmasına yardımcı olacaktır (Vurdum, 2011).

11.Güncellik (aktüalite): Öğrencilerin yaşadıkları hayatın gerçekleriyle karşı karşıya gelmelerinin sağlanması için yakın çevre, şehir, ülke ve dünyadan örnekleri güncel olaylardan seçmek öğretime katkı sağlar.

12.Bütünlük: bu ilke, çocuğun eğitilecek yönlerinin bir bütün olarak alınıp değerlendirilmesini ister. Çocuk bedensel ve ruhsal kuvvetler (düşünce, duygu, irade gibi) bakımından bir bütün olarak ele alınmalı ve her yönü dengeli olarak eğitilmelidir. Zaten bedensel ve ruhsal kuvvetler sürekli olarak birbirlerini etkilerler ve birbirine bağlıdırlar. Sadece bedeni geliştirip zihni ve ahlâkî yönler geliştirilmezse, veya bunun tersi durumlarda dengesiz; hem topluma hem de kendine zararlı olabilecek insanlar yetişmiş olur (Ergün ve Özdaş, 1977).

13.Sosyallik (Otoriteye İtaat ve Özgürlük): Bireyin sosyalleşmesini sağlamak eğitimin önemli amaçlarından biridir. Bu sosyalleşme sürecinde kurallara uymayı öğrenme de vardır. Bu otoriteye itaat olarak da açıklanabilir. Birey bu kurallara uyarken, bireye, kendi kararını verebilme, kendi kendini yönetme, kritik durumlarda özgür kalabilme, hür kararlar verebilme mutluluğu ve sorumluluğunu da kazandırmak öğretmenin ve okulun görevidir. Çağdaş yönelimler daha çok sosyalleşmenin bu ikinci boyutu, yani özgürlük üzerinde durmaktadır. Öğretmen bu ilkeyi uygularken öğrencinin kendini ifade edebileceği, işbirliği içinde çalışabileceği sınıf ortamını hazırlamalı ve buna uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanmalıdır (Vurdum, 2011).

Yararlanılan Kaynaklar

Ergün, M. ve Özdaş, A. (1977). Öğretim ilke ve yöntemleri. İstanbul.

- Demirel, Ö. (2009). Öğretim ilke ve yöntemleri: Öğretme sanatı. Ankara:Pegem yayınları
- Gürol, M. (2003). "Aktif öğrenmeyi temel alan oluşturmacı öğrenme tasarımının uygulanması ve başarıya etkisi." *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7 (2003): 169-179.
- Gözütok, D. (2006). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara:Ekinoks yayınları.
- Yaşar, Ş. (x). Fen bilgisi öğretiminde kullanılan strateji, yöntem ve teknikler. Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim fakültesi Yayınları.
- Vurdum, B. (2011). Öğretim İlke ve yöntemleri. Vizyon yayıncılık.